

P. Frøen:

Flaadepolitik
med henblik paa
den forestaaende
Flaadekonference.

3. 12. 1929.

FLAADEPOLITIK MED HENBLIK PAA DEN FORESTAAENDE FLAADEKONFERENCE

FOREDRAG HOLDT I SØLIEUTENANT-SELKABET
DEN 3. DECEMBER 1929*)

AF

ORLOGSKAPTJAN P. IPSEN

Mine Herrer!

Jo mere jeg har arbejdet med det foreliggende Emne, i jo højere Grad har jeg følt Vanskelighederne ved at maatte begrænse mig til den Tid, et Foredrag levner. I det efterfølgende maa jeg derfor indskrænke mig til at trække *Hovedlinierne* op for den forestaaende Flaadekonferences Fortid og Nutid, og jeg skal med alt muligt Forbehold prøve paa at paapege visse Konsekvenser.

Det kunde synes naturligt at vælge Washingtonkonferencen af 1921 som Udgangspunkt, men Vanskeligheden ved i det hele at vælge et bestemt Tidspunkt er, at det dybere liggende Aarsags-Problem maa søges langt tilbage i Tiden; det er det ældgamle Spørgsmaal om «Friheden paa Havene», de krigsførendes og de neutrales Rettigheder, der atter dukker op. Det er Stridsspørgsmaalene fra de engelsk-hollandske Krige, fra vor egen Søkrigshistorie, fra Napoleons- og Revolutionskrigene og nu sidst fra Verdenskrigen, der stadigt melder sig. En historisk Udvikling heraf vilde selvsagt føre for vidt. Det er nu Amerika, der rejser Spørgsmaalet efter sine Erfaringer fra Historien og senest fra Verdenskrigen. I 1812 blev Amerika, ligesom paa et tidligere Tidspunkt

*) De vigtigste Begivenheder fra $\frac{3}{12}$ 1929 til $\frac{14}{1}$ 1930 er senere tilføjet, anført i Parenthes.

Danmark-Norge, tvunget ind i Krigen paa Grund af de utaalelige Overgreb fra engelsk Side paa Amerikas legitime neutrale Handel. Under denne Krig hævedes Amerikas nationale Selvfølelse og dermed Bevidstheden om, at uden en stærk Flaade var Amerikas Udenrigshandel prisgivet Englands Søherredømme. Senere, under den amerikanske Borgerkrig, støttede England som bekendt Sydstaterne, bl. a. for at opretholde Bomuldstilførslerne, Krigen forhaledes derved betydeligt, takket være Blokadebrydernes Virksomhed, og i de folkerige Nordstater næres der stadigvæk en vis Bitterhed imod England i Anledning af denne Indblanding, en Bitterhed, der holdes vedlige ved Historieundervisningen, og som blev strategisk underbygget ved Admiral Mahan's Værker.

Meget tyder paa, at Amerika allerede *under* Verdenskrigen forberedte sin Aktion for »the freedom of the seas«. Af »the intimate papers«, udgivet i 1926, af Colonel House, der var Præsident Wilson's nære Ven, erfarer vi, hvorledes House i Maj 1914 drog til Europa for at pacificere Stemningen mellem England og Tyskland, men skønt Lord Grey i og for sig gerne vilde lytte til hans Raad, turde han ikke følge dem af Hensyn til Stemningen i Frankrig og Rusland.

House vendte tilbage i Foraaret 1915 paa en uofficiel Fredsrejse; Lord Grey var enig med ham i, at der af Hensyn til Eftertiden burde sluttet Fred paa moderate Vilkaar; i Tyskland fandt Oberst House ogsaa de civile Autoriteter ligesaa fornuftige som i England, men de var magtesløse paa det Tidspunkt.

I »Recent revelations of European Diplomacy« af G. P. Gooch (Pag. 200) udtales: »Han haabede ikke desto mindre, ved at begrænse Kontrebande til Ammunition, at kunne give Tyskland den Frihed paa Havene, som det eftertragtede, til Gengæld skulde Stor Britannien befries for Undervandsbaads-Truslen; samtidig skulde den bryd-

somme Faktor bortryddes, som havde foraarsaget Krig mellem England og Amerika i 1812«.

Den 7. Maj 1915 forefaldt Lusitania's Torpedering, og dermed slukkedes Haabet.

Den 8. Januar 1918 holdt Wilson en Tale til Kongressen, hvori han — ganske vist i uklare Vendinger — omtalte de 14 Punkter, som han mente maatte være de Fredsmaal, hvorimod Amerika stræbte.

Ved et Møde i Quai d'Orsay den 29. Oktober 1918 diskuteredes for første Gang disse Punkter imellem Colonel House — paa Wilson's Vegne — Clemenceau, Lloyd George og Sonino.

Det andet Punkt lød som følger: »Absolut Frihed for Sejlads paa Havene uden for de territoriale Farvande, ens i Fred og Krig, medmindre Havene maatte blive fuldstændigt eller delvist lukkede som et Led i en international Aktion til Gennemtvungelse af internationale Beslutninger«.

Ingen af de 14 Punkter havde tidligere været diskuteret mellem Amerika og dets Allierede. Det er i Parantes bemærket interessant at konstatere, at ligesaa lidt som de Allierede kendte Wilson's Punkter, ligesaa lidt kendte Wilson til de hemmelige Aftaler mellem de Allierede om Fredsvilkaarene. Intet Under derfor, at der straks kom Friktion. Lloyd George udtalte straks, at England ikke *under nogen Betingelser* kunde acceptere denne Bestemmelse, England vilde derved blive berøvet det virksomste Middel, Blokaden, uden hvilket Verdenskrigen ikke kunde være vundet, idet Undervandsbaadsfaren ikke kunde have været afværget, og de amerikanske Tropper ikke overført m. m. Clemenceau og Sonino sluttede sig til Lloyd George. Colonel House udtalte derefter, at Amerika saa paa Grundlag af de 14 Punkter eventuelt maatte slutte Separatfred med Tyskland-Østrig. Den 30. Oktober udtalte House, bemyndiget af Wilson: »Jeg føler det som Pligt at bemyndige Dem til at ud-

tale, at jeg ikke kan samtykke i at tage Del i Fredsforhandlinger, som ikke omfatter Frihed paa Havene, fordi vi er bundet til ikke alene at bekæmpe preussisk Militarisme, men Militarismen i det hele taget.

Under en senere Diskussion udtaler Lloyd George om Spørgsmaalet — Frihed paa Havene: »Dette Spørgsmaal er knyttet sammen med Tanken om Opgivelse af Blokademidler. Lloyd George ønskede ikke at binde Amerikas Regering, han ønskede kun, at den engelske Regering havde frie Hænder.« »Gik vi ind herpaa«, udtalte han, »vilde det kun betyde, at der om en Uges Tid vilde sidde en ny Premierminister, som vilde sige, at han heller ikke kunde akceptere Princippet. Det engelske Folk vilde ikke have noget med det at gøre, paa dette Punkt var hele Nationen enig. Følgelig var det ingen Nytte til, at han akcepterede det, naar han vidste, at han ikke kunde tale paa den britiske Nations Vegne,« yderligere udtalte Lloyd George — ordret efter Churchill's Bog »The aftermath« — *»Stor Britannien vil ofre sin sidste Guinea paa at opretholde en Flaade, som er overlegen de forenede Staters eller en hvilken som helst anden Magts, og at intet Medlem af et Ministerium kunde vedblive at være Medlem af en Regering, som tog et andet Standpunkt«.*

Saaledes talte Lloyd George altsaa i de bevægede Dage i 1918; men elleve Aar er rundne siden den Gang. »Tempora mutantur, et nos in illis mutamur«.

Man fandt dog i 1918 en henholdende Formel, der kunde berolige Wilson.

Imidlertid, som Marryat siger, »Situationen var prekær og ingenlunde varig«. Allerede den 16. August 1916 havde Marinsekretær Daniels fremsat en Flaadelov med det Formaal i Løbet af faa Aar at tilvejebringe en Flaade, som ikke var nogen anden underlegen. Flaaden skulde bestaa af 157 egentlige Krigsskibe, hvoraf de 66 skulde sættes under Bygning det første Aar. For at berolige

Pacifisterne fandtes der dog i Loven en Bestemmelse om, at Præsidenten havde Fuldmagt til efter Krigen Slutning at sammenkalde Magterne til en Konference med det Formaal at skabe en international Voldgiftsdomstol til Fremme af Spørgsmaalet om almindelig Afrustning. Hvis denne Konference opnaede positive Resultater, bemyndigedes Præsidenten til at erklære det omhandlede Flaadenybygningsprogram for ugyldigt.

Det lykkedes imidlertid Balfour under et Besøg i Amerika at gøre Amerikanerne begribeligt, at det indtil videre udelukkende gjaldt om at fremskaffe Materiel til Bekæmpelse af Undervandsbaadsfaren.

Selv om Nybygningen af de større Skibe derved til Dels blev stillet i Bero, var den amerikanske Flaadelov dog en Realitet, som der maatte regnes med, ikke mindst da Japan ogsaa havde et stort anlagt Flaadeprogram under Realisation.

Forholdet i 1921, da der stævnedes mod Mødet i Washington, var da dette, at England slikkede sine dybe Saar efter Krigen, i Bund og Grund krigstræt og stærkt i Gang med, som Lord Fisher udtrykte det — to scrap the lot — at udrangere adskilligt Materiel. Det skulde nu forhandle med Amerika og Japan, der gik stærkere ud af Krigen, end de var før denne. Spørgsmaalet om »Frihed paa Havene« traadte imidlertid noget i Skygge for Stillehavsspørgsmaalet, der lige siden Amerikas Aneksion af Philippinerne havde været ulmende, og som nu, efter at Tyskland var fortrængt fra Stillehavsomraadet, blev brandfarligt, da Boet skulde gøres op. Japans Stilling var betydelig styrket efter Besættelsen af Tsingtau og Shantung og nogle af de tyske Stillehavsbesiddelser. Manchuriet var nu ganske aabenlyst blevet japansk Interessesphære. Den engelsk-japanske Alliance skulde brydes. Ved Forhandlingsbordet skulde ogsaa Italien og Frankrig have Sæde; begge disse Lande stillede ligesom tildels England Bygning af større Skibe i Bero,

de var begge besjælede af Ønsket om at opretholde Undervandsbaadsvaabnet og i det hele at være frit stillet ved Bygning af let Materiel; Italien krævede ligesom nu Jævnbyrdighed med Frankrig.

Indbydelsen til Washingtonkonferencen udgik foruden til de nævnte Magter ogsaa til Kina den 12. August 1921, den aabnedes den 12. November 1921 under Forsæde af Statssekretær Hughes. Man kan fastslaa følgende Hovedemner for Washingtonkonferencen:

1. Flaadematerielaftaler,
2. Løsning af Stillehavsproblemer,
3. Overenskomster med Kina,
4. Spørgsmaal vedrørende Krigsførelsen i Almindelighed — saasom Anvendelse af Undervandsbaade i Handelskrig, Anvendelse af Gas, Spørgsmaalet om bevæbnede Handelsskibe m. m.

Resultatet af Washingtonkonferencen blev mere positivt, end Skeptikere havde ventet. Mange mente, at Historien vilde gentage sig, man mindedes Tysklands Flaadeopbygning inden Verdenskrigen og de forgæves Forsøg paa at bringe Flaadeaftaler i Stand mellem England-Tyskland, de saakaldte »Haldanske Besprechungen« i 1912 om en »Naval Holiday« og om Byggeaftaler. Konferencens Resultater forudsættes iøvrigt at være saa velkendte, at jeg ikke skal komme nærmere ind herpaa. Frankrig tøvede længe med at ratificere og undertegne først i August 1923 med Gyldighed indtil 31. December 1923. Bestemmelsen om Brug af Undervandsbaade og Anvendelsen af Gas er imidlertid ikke ratificeret af Frankrig, og er saaledes ikke bindende for de andre 5 Magter.

Men, vil man spørge, hvorledes gik det med Spørgsmaalet »Friheden paa Havene«, blev det end ikke nævnt i denne Forbindelse? Svaret herpaa er, at det skjulte sig under flere af de nævnte Hovedemner. Striden indenfor Folkeforbundet i Afrustningsspørgsmaalet har stadig

staaet om i hvilke Tempi Sikkerhed og Nedrustning skulde følge, idet nogle kræver først Sikkerhed saa Nedrustning (det franske Standpunkt), andre kræver Nedrustning først, thi dermed — menes der — følger Sikkerhed (det Lord Cecil'ske Standpunkt). Washingtonkonferencen blev præget af det sidstnævnte Standpunkt. Det udtaltes før, at Washingtonkonferencen forbløffede ved sine Resultater. Disse maa som sagt ses paa historisk Baggrund, selv om man realiter egentlig ikke kan drage nogen historisk Sammenligning, thi de Haldanske Aftaler fandt Sted paa et Tidspunkt, hvor Verdenskrigen paa Grund af Hundreder af Aarsager syntes uundgaaelig, Washingtonaftalerne derimod, da store Dele af Verden lige havde overstaaet den store Sot og var begyndt paa sin Reconvalescens.

Man kan kun beundre den Klarhed og Kraft, hvormed Amerika havde planlagt og ledede disse Forhandlinger, men i endnu højere Grad maa man beundre det engelske Diplomati under Balfour's Ledelse, der til syvende og sidst overlistede den amerikanske Politik. Som bekendt var det kun for Storskibsklassen, der blev fastsat en samlet Tonnagestørrelse, medens Spørgsmaalet holdtes aabent for de 10,000 ts. og nedefter. England undgik derved den Kaprustning, som det af økonomiske Hensyn ikke kunde tage op for de store Enheders Vedkommende, men Spørgsmaalet om Jævnbyrdighed bl. a. af Krydsertonnage blev holdt aabent. Englands Prestige var reddet. Spørgsmaalet om Friheden paa Havene var behandlet i Englands Favør ved Bestemmelsen om Undervandsbaadenes begrænsede Anvendelse og Handelsskibes Armering. Amerika havde opnaaet at faa begrænset Kampskibsstørrelsen og derved Bredden, hvilket spillede en Rolle for Passage af Panamakanalen. Japan var sat paa Plads som anden Rangs Sømagt. Man regnede i U. S. A. i den første Tid Konferencen for en amerikansk Succes; det varede imidlertid ikke længe, inden der i

Amerika bredte sig en ikke ringe Misfornøjelse med Resultaterne. Men inden denne kom fuldt til Udbrud, foregik der forskelligt i Europa. De 4 Folkeforbundsmagter, England, Frankrig, Italien og Japan forhørte de mindre Sømagter om, hvilke Tonnage-Størrelser, de kunde tænke sig at gaa med til; men allerede under disse Forhaands-Forhandlinger viste Spanien Mangel paa Maadehold ved at kræve 105,000 Tons. I 1924 afholdtes paa Folkeforbundets Foranledning en Konference i Rom, sammensat af sømilitære Sagkyndige. Disse Forhandlinger førte heller ikke til noget Resultat, Spanien fastholdt sit Krav, og Rusland fordrede 490,000 Tons, men vilde dog subsidiært gaa ned til 280,000 Tons, hvis Østersøen og Sorte Havet blev erklæret for mare clausum. Disse Spørgsmaal laa udenfor Konferencens Program, da de var af afgørende politisk Betydning, men forstaaeligt nok vakte Ruslands Krav betydelig Interesse, ikke mindst hos Østersøstaterne, selv om man, som saa meget af det Sovjet Rusland foretager sig under mellemfolkelige Forhandlinger, kunde benævne ogsaa dette som diplomatisk Bluff. Resultatet af Romkonferencen kan sidestilles med mange af de øvrige Resultater, som Nedrustningsbestræbelserne hidtil har kunnet opvise, det blev «un beau geste», selvom Konferencen selvfølgelig gav visse Fingerpeg for de smaa Staters Flaadepolitik. I de følgende Aar diskuteredes nu indenfor den forbedrende Nedrustnings-Kommission forskellige Forslag til Løsning af Spørgsmaalet om Flaadeaftaler. I Foraaret 1927 fremkom saaledes baade et fransk og et engelsk Forslag; det franske Forslag gik ud paa Indskrænkning af den samlede Tonnage uden Hensyn til Skibsklasser; efter det engelske Forslags Grundprincip skulde Indskrænkning foretages efter Skibsklasser med Maksimumværdier for Enkeltskibstonnage, Skyts, Torpedorør m. m. Frankrig fremsatte saa et Kompromisforslag, hvorefter Flaademateriellet inddeltes i 4 Skibsklasser, Linieskibe,

Hangarskibe, Skibe under 10,000 ts. og Undervandsbaade, og for disse 4 Klasser skulde der saa fastsættes en Maksimumstonnage. Men hertil var føjet en Bestemmelse om, at med eet Aars Varsel var en Stat berettiget til at ændre Anvendelsen af Tonnagen imellem Skibsklasserne, saaledes at man f. Eks. kunde anvende opsparet Linieskibstonnage til Undervandsbaade. Selv om disse Forslag altsaa i nogen Grad imødekom Englands Ønsker, saa ønskede hverken dette Land, Amerika eller Italien at gaa med dertil. Italien stillede nu et Særforslag, hvorefter man skulde fastsætte en samlet Flaade-Tonnage, som enhver Magt derefter frit skulde kunne disponere over, dog saaledes at den paa 6 Maaneders Varsel skulde opgive visse Data for hvilke Krigsfartøjer, man vilde lægge Kølen til; saaledes skulde man nævne visse konstruktive Data som Deplacementstons, Længde, Bredde, Dybgaende, og senere skulde visse andre Oplysninger offentliggøres. Men man naaede i det hele intet Resultat, man kunde ikke enes om nogen Metermaalestok, og selve de folkeretlige Spørgsmaal om «the freedom of the seas» berørtes ikke. Sammen med Flaade-tonnagespørgsmaalet m. m. drøftedes ogsaa landmilitære og luftmilitære Nedrustningsproblemer, hvilket selvfølgelig yderligere komplicerede Forhandlingerne.

Amerika optraadte nu atter som Primus Motor, og det næste Skridt blev Flaadekonferencen i 1927. Præsident Coolidge indbød ret overraskende England, Japan, Frankrig og Italien til en Konference med det Formaal videre at udbygge Washingtonkonferencen; England og Japan gik ind paa Tanken, men baade Frankrig og Italien betakkede sig. Italien svarede rent ud, at dets Flaadeprogram i Forvejen var saa indskrænket, at der ikke kunde være Tale om Formindskelser, og Frankrig henviste til, at man jo var i fuld Gang med Nedrustningsbestræbelser inden for Folkeforbundet, saa det saa ingen Anledning til nu at rejse Spørgsmaalet uden for dette.

Den 20. Juni 1927 samledes saa de 3 Stormagter, U. S. A., Stor Britannien og Japan. Denne Konference var ikke nær saa vel forberedt som Washingtonkonferencen, men den var jo ogsaa i Forhold til denne handicappet derved, at man netop skulde søge at blive enige om det, som man vidste, at man ikke tidligere kunde blive enig om. England gik atter i Brechen for hel eller delvis Afskaffelse af Undervandsbaade; det foreslog Nedsættelse af Deplacement af Storskibsklassen og forlænge Levealder, endvidere en Inddeling af Krydsere i to Klasser, Krydsere indtil 10,000 ts. med 20,3 cm. K. og Krydsere indtil 7,500 ts. med 15 cm. K. Amerika fastholdt som sit Program at fastsætte bestemte Forholdstal for alle Skibsklasser, Krydsere, Jagere, Undervandsbaade m. m.; samtidig ønskede man at opretholde lavere Aldersklasser end England. Der forelaa denne Gang en Udtalelse fra Admiral Jellicoe om, at England ialt som Mindstemaal behøvede 70 Krydsere, deraf direkte knyttet til Flaaden 25 og til Beskyttelse af Forbindelseslinier 33, til Afløsning af Krydsere under Reparation 12. Under Verdenskrigen havde man raadet over 114 Krydsere, og det havde været for lidt. England krævede derfor for sig en samlet Krydsertonnage paa 500,000 til 600,000 Tøns, medens Amerika ansaa en Paritet paa 250,000 til 300,000 ts. for passende. Japan fremkom med Særforslag af mindre Interesse. Hele Konferencen strandede efter 6 Ugers Forløb væsentlig paa Krydserspørgsmaalet, vel nok fordi der under dette skjuler sig hele Problemet om Friheden paa Havene. Amerika ønskede den Gang som nu Jævnbyrdighed. England krævede Kvantitet, det store Antal Krydsere til Varetagelse af dets vidtforgreneede Kommunikationslinier. England er interesseret i, at Kanonkalibrene holdes under de 15,2 cm., idet England saa i Overensstemmelse med Washington-Overenskomstens Bestemmelse om Armering af Handelsfartøjer med Kanoner til Maksimumskaliber

15,2 cm. kan lade sine mange hurtiggaaende store Handelsfartøjer indgaa i Handelskrydsertjenesten. Amerika krævede Kvalitet, Krydsere til Flaadebrug og som tillige er absolut overlegue armerede Handelsfartøjer. Det var paa disse forskellige Interesser i Antal og Styrke, at Konferencen strandede.

Med Hensyn til Washington-Krydser-Typen har Skæbnen spillet England et Pus, idet denne Type, som Amerika nu foretrækker og England ikke, i Virkeligheden blev Modetypen efter Washingtonkonferencen, fordi England allerede den Gang havde tre 10.000 ts. Krydsere færdige og to under Bygning.

Denne mislykkede Genève Konference skærpede paa betænkelig Maade Forholdet mellem England og Amerika; i December 1927 forelagde den amerikanske Regering et nyt Byggeprogram for Kongressen med en 5-aarig Byggeplan, hvorefter der skulde bygges 71 Skibe til et Beløb af 740 Millioner Dollars. Der rejste sig imidlertid en ikke ringe Modstand i U. S. A. imod dette Kæmpeprogram, man var klar over at dette vilde indlede en ny Rustnings Kappelstrid, og i sagkyndige Kredse var man vel ogsaa noget betænkelig ved, hvorledes man skulde faa denne Flaade bemanded med kvalificeret Personal. Forhandlingerne endte dog med, at man ikke pure forkastede Flaadeforslaget, men at baade Senat og Kongres i Februar 1929 vedtog den bekendte Krydserlov, hvorefter der i Løbet af 5 Aar skulde bygges 15 Krydsere og 1 Hangarskib. I Krydserloven paapegedes stærkt det fuldstændige Misforhold, der er mellem Englands og Amerikas nuværende Krydsertonnage, naar Paritetsprincippet skal lægges til Grund, og deri har Amerika ubestridelig Ret, noget andet er, om Paritetsprincippet i det hele taget er berettiget.

I Motiveringen til Krydserloven udtales iøvrigt, at Amerika burde have absolute Rettigheder som neutral Stat til frit at kunne drive legitim Handel med Ikke-

Kontrabande under en hvilken som helst Krig mellem andre Magter. Selv Senator Borah, den glødende Forkæmper for Kellogg-Pagten, sluttede sig til Mr. James Reed's fra Missouris Forslag om, at det maatte anses for rettest at afslutte enkelte Aftaler med andre Sømagter om Amerikas Rettigheder som neutral Stat, fremfor at gaa til en almindelig international Konference om almindelige Regler for Søkrigsførelsen. Senatet vedtog ogsaa Krydserloven med saadaane Tilføjelser efter Reed's Forslag.

Da Senator Reed spiller en fremtrædende Rolle under Flaadeforhandlingerne og blandt andet er Medlem af den amerikanske Delegation ved den forestaaende Flaadekonference skal følgende bemærkelsesværdige Udtalelse af ham fra Flaadedebatten om Krydserloven anføres:

»I Løbet af 500 Aar har England opstillet det Grundprincip som sin gode Ret at beherske Søen og i Tilfælde af Krig at gennemføre en konsekvent Handelsafspærring.

Det er et gammelt Stridsspørgsmaal, og jeg har til Hensigt at belyse det nærmere. Medens England atter og atter tvinges til at maatte give efter, vendte det under den sidste Krig atter tilbage til den krasseste Form. Tidligere havde det indskrænket sig til Beslaglæggelse og Undersøgelse, hvor det drejede sig om Krigsammunition og Soldater. I denne Krig erklærede Storbritannien imidlertid alt for Kontrabande, som var nødvendigt for at Mennesker kan klæde sig, spise eller alt hvad Mennesker iøvrigt behøver, være det sig i Krig eller i Fred. England tog vore Skibe, spærrede Nordsøen, udlagde sine Miner, anviste os Sejlrender, som vi maatte sejle igennem, og sagde til os, at hvis vi afveg derfra, vilde vi blive sprængt i Luften. Vore Ladninger, der var bestemt til neutrale Havne, blev beslaglagt, og England forlangte, at Ejerne skulde bevise, at de ikke anløb fremmede Havne, hvorfra Varerne ved Omladning kunde naa

Tyskland. Efter at England saaledes var gaaet i Gang med at udsulte Tyskland ved paa ødelæggende Maade at blande sig i vor og andre Neutrales Handel, tvang det Tyskland til at gribe til lignende Modforholdsregler, og disse Forholdsregler var det, som sluttelig tvang os ind i Krigen.»

Det er den samme Tankegang, som gaar igen i den i Juni Hæftet 1929 af Tidsskrift for Søvæsen citerede Artikel af Henry Simonds.

Senatoren udtalte derefter, at kun hvis Krig blev begrænset til kun at angaa de deri direkte implicerede Parter, var der Haab om at begrænse den.

Som jeg senere skal komme ind paa er hele denne Tankegang stik i Modstrid med Folkeforbundspagtens Solidaritetstanke.

Der foregik nu en yderst interessant Strømkæntring i Englands Udenrigspolitik. Træt af Tovtrækkeriet med Amerika faldt England tilbage til sin gamle europæiske Alliancepolitik og til de gamle diplomatiske Metoder og indledede hemmelige Forhandlinger om Nedrustningsprincipperne med Frankrig. Indenfor Nedrustningskommissionen stod Striden om de landmilitære Personel- og Materielreserver, imellem Værnepligtsstater og Hvervningsstater, og skønt England hører til de sidste, gik det dog over paa fransk Side og støttede Frankrigs Standpunkt; dette har England dog i Aar atter forladt og staar saaledes nu paa, at Reserverne bør indgaa med visse Kvota i Beregningerne. Der blev ikke ringe Opstandelse, da Chamberlain den 30. Juli 1928 gav Meddelelse om de fransk-engelske Aftaler, hvorefter Frankrig havde givet noget efter for Englands Ønsker i Undervandsspørgsmaalet, og som skulde være Indledning til Forhandlinger med andre Magter. Chamberlain mødte imidlertid betydelige Vanskeligheder baade hjemme og ude og maatte til sidst erklære de fransk-engelske Aftaler for døde og magtesløse. Sagen vakte pinlig Opmærksomhed i Ame-

rika, og dette tog nu atter Têten. Først proponeredes Kellogg-Pagten, og denne havde unægtelig en betydelig Succes, dens moralske Tendens fandt Statsmændene uskadelig og Demagogerne velsmagende, i det hele var den behagelig fri for Realitetskrav. Men med Kellogg Pagtens Orakelord som Paaskud fremkom den amerikanske Delegerede Gibson i April 1929 med et Nedrustningsforslag i den forberedende Nedrustningskommission, hvori han foreslog positive Nedrustningsforanstaltninger gennemført efter en meget kompliceret Skala, hvori Tonnage, Aktionsradier, Skyts, Pansring og Luftmateriel indgik. For at prøve Sagen, lovede han at støtte det fransk-engelske Standpunkt vedrørende Reserverne. Ogsaa dette Forslag fik en vis Succes i England, dog vist mest fordi man i stigende Grad ønskede at komme til en Forstaaelse med U. S. A.; der rejste sig en stærk Stemning for at genoptage Forhandlingerne, og Chamberlain udtalte i Underhuset sin Beredvillighed hertil.

Det næste epokegørende blev de engelske Valg, der umiddelbart efterfulgtes af den store Erstatnings Konference i Haag. Der kom nu nye Mænd til Roret i England, som ikke var bundne til de senere Aars Forhandlinger, men til Gengæld til store Valgløfter, hvori blandt Løsning af det engelsk-amerikanske Flaadespørgsmaal og de engelsk-russiske Tvistigheder; ligesaa vanskelige Spørgsmaal forelaa i Forholdet mellem Ægypten og Storbritannien og mellem dette og Indien og sidst og ikke mindst i Beskæftigelsesproblemet i Hjemlandet. Ved sin Optræden i Haag markerede Finansminister Snowden stærkt Englands selvstændige diplomatiske og finansielle Stilling overfor Frankrig og høstede megen Anerkendelse herfor ved sin Hjemkomst. Ikke slet saa glat gik Forhandlingerne med Rusland, idet Sovjetrusland krævede Optagelse af den diplomatiske Forbindelse, uden at Gældsspørgsmaalet med videre klaredes. Men det

interessanteste for vort Emne blev Forhandlingerne mellem U. S. A.'s Gesandt, General Dawes og Premierminister Mac Donald, hvilke Forhandlinger senere fortsattes mellem Præsident Hoover og Mac Donald i Amerika.

I den amerikanske Presse udtaltes det mere aabenlyst end nogensinde tidligere, at nu skulde Kampen gennemføres om Paritet og om Frihed paa Havene — intet mindre —. Man hævdede, at Amerika ret beset var blevet tvunget ind i Verdenskrigen, og skønt den direkte Aarsag var den tyske Undervandsbaads-Krigsførelse, saa var den dybere liggende Grund for denne, Englands uberettigede lovstridige Behandling af de neutrale for at gennemtvinge Hungerkrigen. Betegnende er saaledes Præsident Hoover's Tale i Washington paa Vaabenstilstandsdagen den 11. November 1929, hvori han fremhæver, at »Udsultningen bør afskaffes som Krigsvaaben». Senere siger han: »Jeg har i mange Aar paa Grundlag af personlige Erfaringer været af den Overbevisning, at Levnedsmiddelskibe bør sejle frit i Krigstid; Tiden er nu kommet til at afskaffe Udsultning af Kvinder og Børn som Krigsvaaben».

Ved en Banket i Pilgrim-Klubben den 24. November 1929 udtalte den tidligere amerikanske Statssekretær Kellogg, den berømte Pagts Fader: »Det tilkommer ikke længere een eller to Nationer at beherske Verden. Herredømmet over Havet er nu en umulig Drøm».

Mac Donald holder sine Taler ganske svævende om dette Punkt, saaledes dementerede han paa samme Dag, den 11. November, ved en Banket i Guildhall, at den forestaaende Flaadekonference officielt skulde beskæftige sig med Søretsspørgsmaal, da England og Amerika ikke ønskede at komplicere den i Forvejen vanskelige Dagsorden med saa vidtgaaende Spørgsmaal. Senere hylder han det hele ind i Lyrik, idet han siger: »Naar de betænker, at Problemet Frihed paa Havene først kan blive akut, naar Krigshornet gjalder, saa kan alle fornuftige

Mennesker indse, at Løsningen bestaar deri, en Gang for alle at bringe Krigshornet til Tavshed«, Det vil paa almindelig dansk sige: »Det nytter ikke at snakke om Folkeret, før vi ser Forholdene an i Krigstid.«

Yderligere sagde han; »Enhver af os, der kæmper i Fronten for Freden, maa faa det Indtryk, at det er som om den store Offentlighed der ude i Stedet for at ville frygte for Krigen frygter for Freden.

Saadanne Spørgsmaal som »Havenes Frihed« kan ikke rendyrkes førend de gamle Følelser, den gamle Tænke- maade og de gamle Verdensanskuelser er svækkede, og den offentlige Mening vil bryde Rygraden paa de gamle Traditioner.«

Skønt Amerika med dets Præsident i Spidsen Gang paa Gang har udtalt, at Spørgsmaalet »Frihed paa Havene« skal løses, saa synes England altsaa atter ligesom i Versailles 1918, ved Washington- og ved Genèvekonferencerne at søge at komme udenom det prekære Spørgsmaal om Havenes Frihed, og England har, som nævnt, opnaaet, at dette ikke vil blive rejst paa den forestaaende Flaadekonference; dette er flere Gange blevet bekræftet ogsaa fra amerikansk Side, bl. a. af Præsident Hoover selv. Ikke desto mindre er og bliver dette Spørgsmaal dog Sagens Kerne.

[I December 1929 fremkom et i denne Forbindelse overordentlig interessant Dokument — en engelsk Hvidbog — der blev forelagt Parlamentet af den engelske Udenrigsminister, Mr. Henderson. Hvidbogen motiverer, hvorfor Regeringen har ment at burde underskrive den saakaldte fakultative Klausul.

Hvidbogens Titel er:

»Memorandum on the signature by His Majesty's Government in the United Kingdom of the Optional Clause of the Statute of the Permanent Court of International Justice.«

Et Afsnit heraf (Pag. 8—12) omhandler:

»Belligerent Rights and the Optional Clause«. Det

vil føre for vidt at anføre de deri fremsatte Betragtninger¹⁾, her skal kun anføres Resuméet i Pkt. 24, der lyder som følger:

1. Hans Majestæts Regerings Politik hviler paa Beslutningen om at opfylde dens Forpligtelser efter Folkeforbundspagten og Fredspagten.

2. Dersom disse Forpligtelser bliver opfyldt, kan vi ikke blive inddraget i Krig under Omstændigheder, hvor noget Medlem af Folkeforbundet kan kræve Rettigheder som neutral; kun Medlemmer af Folkeforbundet, som har undertegnet den fakultative Klausul, kan bringe os ind under dennes Regler for den permanente Domstol, og derfor kan ingen Tvist, opstaaet ved neutrales Besværinger over vor Flaade-Virksomhed, indankes for Domstolen. Argumenter baseret paa Forhold skabt ved den gamle Lov om Krigsførelse og Neutralitet er derfor irrelevante. (Fremhævet af Forfatteren).

3. Dersom der ikke desto mindre skulde opstaa nogen Tvist med et andet Medlem af Folkeforbundet angaaende det lovlige i særlige Forholdsregler, som vi har truffet, saa er det sandsynligt, at en saadan Tvist bedre lader sig bilægge af Folkeforbundsraadet end ved Domstolene, og vi er berettigede til at bringe den for Raadet, hvis vi ønsker at gøre det.

4. Hvis det System, der er bygget op ved Folkeforbundspagten og Fredspagten, bryder sammen, saa vil denne Katastrofe fuldt saa vel feje den fakultative Klausul bort.

Af ovenstaaende synes at fremgaa i hvor høj Grad, man nu er paa gyngende Grund, naar Talen er om Krigsførendes og Neutrales Rettigheder, Frihed paa Havene m. m. Opfattelse staar mod Opfattelse, det bliver vel som hidtil den stærkeres Ret, der til syvende og sidst kommer til at hugge den gordiske Knude over].

¹⁾ Se herom T. f. S. Februar-Hæfte 1930.

Indbydelsen til den forestaaende Flaadekonference i London, der skal samles den 21. Januar 1930, udsendes fra London den 7. Oktober 1929 til de fem store Sømagter, der alle har modtaget Indbydelsen. I denne resumeredes de engelsk-amerikanske Aftaler, og den endte med en Udtalelse om, at det ligger den britiske Regering fjærnt at ville effektuere en ny Fremgangsmaade for sømilitære Nedrustninger, tværtimod haaber man, at det vil lykkes Konferencen at faa udarbejdet en Plan, der vil lette den forberedende Nedrustningskommissions og den senere almindelige Nedrustningskonferences Arbejde.

Efter hvad der forlyder er Storbritannien og U. S. A. enedes om følgende principielle Punkter:

1. Jævnbyrdighed skal udstrækkes til alle Skibsklasser.
2. England anerkender Amerikas Ret til at have flere Krydsere paa 10.000 ts. end England.
3. Amerika anerkender principielt Englands Ret til at have en større Krydserflaade end Amerika.
4. England og Amerika er enige om det betimelige i at afskaffe Undervandsbaade.

Med Hensyn til Slagskibene saa vil man formentlig kunne enes mellem England og U. S. A. om at sætte Aldersgrænsen op fra 20 til 25 Aar, der forlyder iøvrigt intet sikkert om, at disse Magter har tænkt sig at ændre Tallene paa Tonnage eller Kanonkalibre fra Washingtonkonferencen. I England hæver der sig Røster for at formindske Enkeltkibstonnagen og Kanonkalibrene til Fordel for Antallet af Skibe.

Hangarskibe har mig bekendt heller ikke været debateret denne Gang mellem de to Stater. (Det forlyder, at der nu er Forhandlinger om Nedsættelse af Tonnagen).

Krydserne. Der har været behandlet forskellige Forslag mellem England og Amerika, men det vil formentlig være tilstrækkeligt at nævne det sidste, der skal danne Grundlag for de videre Forhandlinger.

Herefter faar: Stor-Britannien: 50 Krydsere, 15 med 20 cm Kanoner, 35 med 15 cm Kanoner; ialt 339.000 ts. Amerika: 36 Krydsere, 21 med 20 cm Kanoner, 15 med 15 cm Kanoner; ialt 315.000 ts.

Disse Tal er selvfølgelig ikke vilkaarlige, de er afpassede efter den nuværende Bestand i Forbindelse med bestilt Materiel; de vil for England sige nogen Reduktion, for Amerika Oprustning i Forhold til det nuværende Antal. Absolut Enighed er man ikke naaet til, idet England ønsker, at U. S. A. reducerer Antallet af 10.000 ts. Krydsere fra 21 til 18; man har imidlertid ladet dette Punkt staa aabent, blandt andet fordi man først maa komme til Klarhed over, hvilke Krav Japan vil stille. Det kommer klart til Orde i det engelske Communiqué, hvori det hedder: »Vi bygger ikke imod de forenede Stater, og alt hvad de foretager sig i Retning af Flaadeforøgelse vil ikke fremkalde nogen engelsk Byggeplan. Men saafremt de amerikanske Byggeplaner har den Virkning, at de foranlediger andre Lande til at bygge, da er vi umiddelbart interesserede i de forenede Staters Nybygninger.«

Japan. Efter Telegram fra Tokio af 28. November har Bladet Osaka Asaki offentliggjort det japanske Kabinets Beslutninger vedrørende Japans Fordringer paa Flaadekonferencen. Disse skulde være følgende:

1. Den japanske Regering udtaler sig imod Afskaffelsen af Undervandsbaade.
2. Den japanske Regering fordrer Begrænsning i Bygning af Hangarskibe. Japans, Englands og Amerikas Bestand af Hangarskibe skal ikke overskride 20.000 ts.
3. Samtlige store Krigsskibe maa højst anvendes 25 Aar i Flaaderne. Derefter skal de udrangeres.
4. Den japanske Regering forlanger, at dens Krydserflaade i Styrke skal være lig 70 % af den amerikanske.

5. Den japanske Regering kræver, at Bygning af forskellige Befæstningsanlæg paa Søfronten skal forblive uberørt af Flaadekonferencen.

Af forskellige Kilder synes det at fremgaa, at Japan endvidere forlanger at blive ligestillet med England og Amerika i Undervandsbaadstonnage, og at det ønsker det engelske og amerikanske Tonnagetal for Krydsere nedsat, samt at det ønsker Indskrænkninger i Bestemmelserne for Omdannelse af Handelsskibe til Krigsøjemed.

Frankrig har ikke længere kunnet anvende Argumentet fra Genèvekonferencen 1927, nemlig at Spørgsmaalet rettelig bør behandles af Folkeforbundet, til ikke at ville gaa med; thi det er som nævnt proklameret, at hele Spørgsmaalet skal behandles i Folkeforbundet efter 5-Magts-Flaadekonferencen. Dette maa Frankrig holde paa, fordi det mener, at de land-, luft-, og sømilitære Forhold bør behandles under eet, og fordi Frankrig ønsker Sagens endelige Afgørelse i Folkeforbundet, hvor det kan paaregne et betydeligt Antal Staters Støtte. Det risikerer i modsat Fald at blive ligesaa isoleret stillet som ved Washingtonkonferencen. Det er at vente, at Frankrig vil gaa ud fra Programmet fra 1928, nemlig:

1. Bibeholdelse af Undervandsbaade.
2. Ret til selv at bestemme Behovet af lette Søstridskræfter.
3. Jævnbyrdighed med Italien i Middelhavet og med Tyskland i Atlanterhavet.

Der fremkommer antagelig ogsaa Forslag fra fransk Side om Reduktion af Washington-Tallene for Slagskibe.

[Den franske Regering har i Slutningen af December offentliggjort det Memorandum, som det har ladet overrække til de 4 andre i London-Konferencen deltagende Magter. I dette Memorandum henvises til, at efter den

franske Regerings Anskuelse maa man ved Londoner Flaadekonferencen enes om de Grundsætninger og Metoder, som maa anses for hensigtsmæssige for Afslutningen af en almindelig Overenskomst for Indskrænkning af Rustningerne.

I anden Del af dette Memorandum gøres Rede for de Grundprincipper, som den franske Regering vil følge ved de kommende Forhandlinger. Det drejer sig om følgende 4:

1. Den franske Regering paatænker at nedruste i Overensstemmelse med Folkeforbundspagtens Artikel 8. Det er i Virkeligheden det eneste Grundlag, som ikke à priori forudsætter Anvendelse af matematiske Formler, og efter hvilket den forberedende Kommission i Genève har grundlagt sit Arbejde. Kun paa dette Grundlag kan der efter den franske Regerings Anskuelser ved London-Konferencen forberedes en brugelig Overenskomst for de Magter, der ikke er repræsenteret ved denne Konference.

2. De forberedende Arbejder i Genève har klarlagt, at der bestaar en nøje Sammenhæng imellem Nedrustningsbestræbelserne til Lands, til Søs og i Luften. Den franske Regering har allerede flere Gange erklæret, at et væsentligt Grundprincip for dens Politik er det nationale Forsvar, hvis Betydning alene fremgaa af Frankrigs geografiske Beliggenhed. Frankrig er Kontinental- og Sømagt, endvidere Hovedland for et over hele Jordkloden fordelt Kolonirige.

3. Under Hensyn til denne Kendsgerning er den franske Marines Opgaver fastlagt, som den franske Regering ikke kan tabe af Syne, naar det drejer sig om at fuldbyrde Folkeforbundspagtens Artikel 8. Det franske Marinebudget er allerede væsentlig mindre end i 1913. Ud fra Viljen til den strengeste Begrænsning vil Frankrig ogsaa fremtidig ordne sit Behov og planlægge de nødvendige Kampkræfter.

I denne Forbindelse vil den franske Regering lægge afgørende Vægt paa Sikkerhedsgarantier med Forpligtelser til international Solidaritet imod en Angriber, saaledes som fastsat i Folkeforbundspagtens Artikel 16.

4. Ihukommende den betydningsfulde Indflydelse som Stillehavs-Overenskomsterne havde paa Resultatet af Washington-Overenskomsterne, forekommer det den franske Regering, at der paa et begrænset Omraade, som dog angaar de fleste europæiske Flaader, vil kunne opnaas Fremskridt. Forbindelsesvejene i Middelhavet har en Betydning for det engelske Verdensrige, som den franske Regering ikke undervurderer.

Denne Betydning er dog ikke ringere for Frankrig.

Men vil det være muligt at faa en Overenskomst bragt i Stand mellem Middelhavsmagterne om gensidige Garantier og Ikke-Angreb, til hvilken ogsaa de Magter — i Særdeleshed Spanien — vil slutte sig, der ikke er repræsenteret paa London-Konferencen?

Den franske Regering stiller dette Spørgsmaal, idet den principielt udtaler sig for en Overenskomst af denne Art.

Den har det oprigtige Ønske at komme til en Nedsættelse af de maritime Rustninger.]

Hvorledes Italien vil stille sig, er endnu ikke givet, det vil antagelig atter kræve Jævnbyrdighed med Frankrig. Meddelelser fra Paris antyder dog, at de italienske Krav herom mere er et facistisk Prestige-Program end bundet i Realitetsfordringer. Noget tyder paa, at skønt Frankrig og Italien er Rivaler, saa vil de dog paa væsentlige Punkter holde sammen mod den angelsaksiske Blok for at opnaa, hvad de hver for sig og begge maatte ønske.

[I »Berlingske Tidende« af 3. Januar 1930 fandtes en yderst interessant Artikel af Italiens Statschef, Mussolini, om »Italien paa Havet. Dets Flaadebehov og Stilling til Spørgsmaalet om Nedrustning til Søs«.

Af denne Artikel skal fremhæves følgende:

Efter at have nævnt, at Konferencen skal beskæftige sig med Begrænsning af alle Skibsklasser, udtales:

»Desuden er der en vid Mark for Debat om andre Emner, der staar i Forbindelse med Spørgsmaalet om Flaadestyrken, saasom Afskaffelse af Undervandsbaade, Skabelse af en ny Søret, Spørgsmaal angaaende Havenes Frihed, Levnedsmiddel-Lasters Ret til fri Passage og de Neutrales Rettigheder. Da den indbydende Magt imidlertid endnu ikke har udstedt nogen Dagsorden, vil en Forhaandsdebat om Emner, der allerede er taget op forskellige Steder i Verden kun være rent spekulativ.«

Senere udtales:

»Den italienske Delegation vil gaa til Konferencen villig til i Princippet at acceptere selv de mindste Tal, forudsat at Italien derved kommer til at staa lige med enhver anden Fastlandsmagt.« Efter at have paavist Flaademagtens Betydning for Italien og dets Villighed til at forlade Slagskibe, med mindre det bliver nødt til at renoncere derpaa ved at andre Nationer bygger, anføres:

»For en mindre Flaademagt maa Fastsættelsen af enhver Begrænsning derfor være under eet, saa den kan anvende denne Tonnage til Skibe af en Type, som passer for dens særlige Problemer. Begrænsningen maa være elastisk nok til at lade os vælge den Skibstype, som vi vil anvende Tonnage-Massen til.«]

Inden vi forlader Spørgsmaalet Flaadematerielaf-taler, synes det værd at understrege, at selv om man naturligvis ikke kan benægte, at man ved Tonnage- og Kaliberprincippet kan faa gennemført visse materielle Styrkeforhold, saa er Metoden dog yderst haltende. Kappestriden — baade hvad Materiel og Personel angaar — vil kunne fortsættes inden for de fastsatte, kvantitative Rammer. Det bliver nu Kvaliteten, der bliver afgørende. Som Professor Wilhelm Hovgaard redegør for

i en Artikel i Boston Evening Transcript af 27. September 1929 er der mange andre Forhold end de, der er inddraget i Flaadematerielaftalerne, der er afgørende for et Lands sømilitære Styrke i Relation til andre Lande. Afgørende er saaledes den militærgeografiske Beliggenhed i Forhold til Modstandere og Neutrale, Antallet af Baser, deres Art og Beliggenhed, industrielle Hjælpemidler, Handelsmarinens Størrelse og Art, andre Resourcer og Beholdninger, Personelorganisationen og Udrustningers Omfang. Et Søværns samlede Effektivitet afhænger fortrinsvis af, hvormeget der ofres i Penge paa det, og Professoren mener derfor, at det vilde være bedre at ordne Flaadespørgsmaalet ved at fastsætte sømilitære Budgetter for de enkelte Lande. Derved vilde man virkelig kunne opnaa de økonomiske Beparelser, der tilstræbes; det mener Professoren ingenlunde man opnaar ved Tonnagesystemet, tværtimod, nu vil man ofre saa meget som muligt af Penge inden for de givne Tonnage-Rammer, jvfr. saaledes Tysklands Budget paa ca. 200 Millioner Mark i Forhold til dets Flaadetonnage. Professoren er dog klar over, at Budgetmetoden ogsaa har sine Mangler, det er saaledes svært at kontrollere Budgetter, og det er meget forskelligt, hvad man kan faa for Pengene i de forskellige Lande.

Det er sikkert ikke muligt at finde et praktisk System, der tilfredsstillende alle Parter. Man forstaar Mr. Churchill, naar han for nylig udtaler, at alle disse Paritetsbestemmelser stadigt vil føre til Rivninger og Stridigheder — han siger, at han selv var medansvarlig for Washingtonoverenskomsten, men havde han vidst, hvor meget Sprængstof den indeholdt, havde han i høj Grad betænkt sig. Ikke uvittigt siger Sir Henry Russell i »Naval and Military Record«, at naar det baade fra britisk og amerikansk Side officielt erklæres, at en Krig imellem de to Stater er »utænkelig«, hvorfor blander Staterne sig saa i hinandens Flaadeprogrammer.

Det vil dernæst være af Interesse at overveje de storpolitiske og folkeretlige Konsekvenser, som Flaadekonferencen kan medføre. Det er selvsagt overmaade vanskeligt at vide, om Konferencen i det hele lykkes, og hvad Resultatet senere bliver; det afhænger blandt andet af, hvormeget Amerika og England sætter ind derpaa. Men efter det dramatiske Forspil, der har været opført af Præsident Hoover og Premierminister Mac Donald, synes det næsten at maatte blive en Prestigesag for de Herrer. Mr. Mac Donald har utvivlsomt Stemningen bag sig i England, den britiske »common sense« gaar imod et militært Modsætningsforhold til de forenede Stater, dels fordi det er for dyrt at kapruste, men navnlig fordi man indser, at der er overordentlig meget at tabe, men ikke noget at vinde ved en Krig med Amerika. Der er Vanskeligheder nok med det daglige Brød indadtil, og udadtil med Indien, Irak, Ægypten, Sydafrika og andre. England hører efter Verdenskrigen til »the satisfied powers«, det er mæt og har Fordøjelsesvanskeligheder i Modsætning til Japan, Italien og Tyskland. Maaske regner man ogsaa med, at der er lang Vej hjem, naar hele Spørgsmaalet kommer til Folkeforbundet, der kan komme mangan en Kæp i Hjulet.

Som før nævnt søger England at holde Spørgsmaalet om »the freedom of the seas« hen, meget tyder paa, at man har taget en storpolitisk Parade ved at tilbyde en vel camoufleret engelsk-amerikansk Alliance, noget i Lighed med den ophævede engelsk-japanske. Men England staar jo ingenlunde frit, det er blandt andet bundet til Locarno-Overenskomsterne, og helt naturligt er en britisk-amerikansk Alliance ikke, dertil er Handelskonkurrencen, f. Eks. Oliekrigen, for fremtrædende. Men sidst og ikke mindst er England bundet til Folkeforbundets Solidaritetstanke, og denne synes ganske uførenelig med Amerikas udtalte Krav om at forbeholde sig Ret til, uafhængigt af Domstolen i Haag og

af Nationernes Forbund selv, i Krigstid at afgøre, hvem der er Angriber og hvem ikke (jvfr. Sir John Fraser's Udtalelse til Sunday Times af 20. Oktober 1929) og Amerikas Ønske om at afpasse sin Handel og Vandel derefter.

Skal Englands Søkrigsførelse indstilles herefter, saa lammes paa føleligste Maade hele dets aarhundredgamle Handlefrihed paa Søen og Stor Britanniens diplomatiske Frihed. Man søger derfor ogsaa fra britisk Side at gøre Amerika begribeligt, at ogsaa dette kan faa Brug for en elastisk Fortolkning af Folkeretsreglerne, særligt vedrørende Handelsblokade og Tvangsforanstaltninger overfor neutrale, blandt andet under Konflikter med Mexico eller med A B C Staterne. Overfor Japan kan Handelsblokade og Handelskrydserkrig ogsaa blive det eneste anvendelige Vaaben, da Invasionsforetagender paa de vide Afstande er overordentlig vanskelige.

Men der kan ogsaa tænkes Situationer, hvor Amerika kan være interesseret i at gaa sammen med England i en Indeslutning fra Søen af europæiske Stater.

Lad os rent eksempelvis tænke os følgende Situation: Der udbryder en Bolschevik-Opstand i Lithauen, der efterfølges af en russisk Invasion; samtidig udbryder der Borgerkrig i Polen, hvorefter Tyskland rykker ind i Korridoren. Tyskland erklærer, at det ingenlunde vil angribe Polen — efter Kellogg Pagten er der aldrig nogen, der udsætter sig for at være Angriber — det vil blot beskytte tyske Borgere og Interesser og sikre Forbindelsen med og beskytte Østpreussen. Amerika siger, at det hele ikke vedkommer dem, de handler videre; England indtager samme Standpunkt og gør Frankrig opmærksom paa, at Stor Britannien som Medunderskriver af Locarno-Traktaterne ikke kan billige noget Angreb paa den tyske Vestgrænse eller en fransk Gennemmarch gennem Tyskland, Frankrig mener at maatte komme

Polen til Hjælp. England-Amerika etablerer derefter begge Handelsblokade mod Frankrig.

Dette er som sagt kun et konstrueret Eksempel.

Men i alle Tilfælde, interessant er det at gennemtænke de folkeretlige Konsekvenser af Amerikas nuværende Standpunkt, det strenge Neutralitetskrav — dets Krav om »bussiness as usual«, (som Churchill sagde i Guildhall den 9. November 1914). Man skal imidlertid være mere end Folkeretslærd for at kunne bringe disse Krav i Overensstemmelse med Folkeforbundets Solidaritetstanker og disse igen i Overensstemmelse med Haagerkonventionerne af 1907's Regler for neutrale og krigsførende. Det er, saa vidt jeg kan skønne, Princip mod Princip — lutter Uklarhed. I en Leder i »Dagens Nyheder« af 19. November 1929 udtales om den Tale, som Hoover holdt den 11. November: »Det interessanteste, det mest betydningsfulde ved Talen, er, at med den omstyrter Præsident Hoover alle de Principper, hvorpaa Folkeforbundets Nedrustningspolitik i 10 Aar har bygget.

Solidaritetsideen røg i Luften den 11. November 1929.

De kan begynde forfra i Genève.«

Det forekommer mig, at der er megen Sandhed i dette.

Flaadekonferencens Forløb og hele den storpolitiske Udvikling er selvsagt af allerstørste Interesse ogsaa for os, blandt andet fordi Danmark og de smaa Østersølande stadig med spændt Opmærksomhed maa følge Styrkeforholdene mellem Østersø- og Vestmagter. Fører Konferencen til det Resultat at baade Frankrig og England gaar med til Flaadereduktioner, og bliver Rusland og Tyskland uberørt af disse, Rusland fordi det holder sig udenfor eller fastholder sine Krav fra Rom, — og Tyskland fordi det hævder, at det i Forvejen er nedrustet til Minimum og derfor er udenfor Diskussionen, ja saa

følger umiddelbart deraf, at disse to Staters sømilitære Stilling relativt styrkes. Danmark vil derved i højere Grad komme til at ligge inden for de to Østersømagters — specielt Tysklands — Magtsfære. Det er vanskeligt at se andet end, at en relativ Svækkelse af Vestmagternes Flaader vil betyde en Fare for Verdensfreden, og det synes mig ligesaa indlysende, at en yderligere Svækkelse af vor egen Flaade vil være endnu et alvorligt Faremoment. Den engelske Flaade er Randstaternes Haab, den franske Hjælp Polens; alle de smaa Østersøstater — ogsaa Sverige — maa sætte sit Haab til, at vi formaar at holde Vejen til Østersøen aaben.

Den forhenværende Diplomat og Redaktør, nu meget anerkendte svenske Forfatter, Rütger Essén, skriver i sin nylig udkomne Bog »Europas Tillfriskande« følgende: »Opretholdelsen af et forholdsvis betydeligt dansk Søforsvar er imidlertid af største Værdi, ikke blot for Danmark selv, men ogsaa for dets nærmeste skandinaviske Slægtning og de øvrige baltiske Lande. Men den danske Marines Opgave kan i Fremtiden aldrig blive at medvirke til Østersøens Lukning, men tværtimod at modsætte sig Forsøg herpaa.«

Bortset fra, at man »aldrig skal sige aldrig« — det farlige heri turde være bevist af Historien, — saa er Udtalelsen klar og rammende.

Det er omtalt, at Admiral Jellicoe, som næppe nogen vil bestride, er en maadeholden og nøgtern Flaadeautoritet, har krævet 70 Krydsere, og nu synes England at ville gaa ned til 50; det er en Reduktion paa 30 % under det, han ansaa for paakrævet. Resultatet synes derfor at maatte blive, at nogle Zoner maa svækkes til Fordel for andre, og meget synes at tale for, at de strategisk vigtigste Tyngdepunkter for England: Middelhavet og Østen vil gaa forud for Østersøen. I det hele maa man vist regne med, at England vil blive mere utilbøjelig til at blande sig i kontinentale Stridigheder. Tankevækkende er

saaledes en Udtalelse af J. L. Garvin i Observer af 15. Oktober d.A.: »Skulde Amerika forblive neutral under Kellogg Pagten, kan Storbritannien ikke indlade sig paa en Interventions Udgifter, Blod og Usikkerhed. Dette bliver nu et fundamentalt Punkt blandt britisk Politiks uskrevne Love.« England dekontinentaliserer sig.

Dette vil betyde et Tilbagetog fra Locarnopolitikken og kan give de smaa Østersøstater tunge Tanker.

Bliver Resultatet af Konferencen ogsaa dette, at den franske og italienske Flaade gøres jævnbyrdig, ja saa bindes ogsaa den franske Flaade stærkt til Middelhavet, og Hjælpen ad Søvejen til Polen turde blive mere og mere problematisk. Polen forbereder sig derfor ogsaa, ligesom de smaa Østersøstater, undtagen Danmark, paa at maatte klare sig bedst muligt selv. Jeg mindes en engelsk Stabsofficers Udtalelse til en dansk Søofficer inden Verdenskrigen: »Better help yourself, you will be left in the cold.«

Det maa haabes, at den danske Nation vil forstaa, at saadan kan Situationen atter blive.

Spørgsmaalet om »Friheden paa Havene« vil nok snart dukke op igen i mindre camoufleret Form, og her bliver det interessant at se, hvorledes Danmark vil stille sig i Diskussionen.

Efter den Behandling de smaa neutrale Stater og specielt Danmark tidligere har faaet, er der tilsyneladende god Grund for os til at kæmpe Side om Side med Amerika for de neutrales Rettigheder paa Havet.

Paa den ene Side har vi saaledes Grund til at ønske den britiske Handelsfrihed paa Havet beskaaret, men paa den anden Side har vi al Grund til at ønske, at den engelske Flaade maa bevare sin Styrkeoverlegenhed overfor de store Østersøstater.

Men Spørgsmaalet er endda vanskeligere endnu; thi ikke alene maa England være overlegen i Styrke,

men det maa ogsaa kunde føre Søkrigen paa en saadan Maade, at Modstandere paa Kontinentet maa frygte derfor. Men hvad bedre Middel har England end Handelsblokaden, og naar England skal gennemføre Handelsblokaden, maa de neutrale ogsaa inddrages derunder, thi ellers bliver den illusorisk. Med andre Ord — vore neutrale Handelsinteresser gaar imod vore Eksistensinteresser.

Dette er et virkeligt Dilemma.

Imidlertid drejer Flaadekonferencen sig jo nu alene om en Nedrustning af Vestmagterne, og derfor kan jeg som Konklusion udtale, at jeg ikke ser, at Danmark har nogen strategisk Interesse i, at Flaadekonferencen fører til det Resultat, at Vestmagtflaaderne relativt svækkes; men man kan trøste sig med, at selv om der her naaes Aftaler, saa skal disse jo, som nævnt, senere behandles i Folkeforbundet sammen med land- og luftmilitære Problemer og de mindre Staters Flaadespørgsmaal. Hvor meget der saa kommer ud af det hele, ja det har vi 10 Aars Erfaringer for.

Det er jo muligt, at nogle af Staterne af fri Vilje, altsaa uden Folkeforbundsbeslutning og Ratification, retter sig efter, hvad man nu kan enes om paa Flaadekonferencen; men det er heller næppe sandsynligt, og det bliver i alt Fald uden Forbindende.

Sprænges Flaadekonferencen, bliver Resultatet imidlertid ogsaa negativt for Danmark, thi det vil sikkert forøge Spændingen og Mistilliden mellem Landene og derved forringe Verdensfreden.

Det bliver i alle Tilfælde yderst interessant, hvad der saa end sker.

Tabel¹⁾ over færdigbyggede Krigsskibe i 1921 og 1928, samt Skibe under Bygning 1928.

		Slagskibe		Krydsere					Flotilleledere	Jagere	Torpedobaade	Ministrygere	Ubaade	Hangarskibe
		Slagskibe	Slagkrydsere	40000 ts. og derover	10000—8000 ts.	8000—6000 ts.	Mindre							
Storbritannien	1921	23	8	3	2	»	49	15	185	68	29	89	4	
	1928	16	4	1	4	2	41	17	150	»	31	55	8	
	u. B.	»	»	10	3	»	»	1	8	»	2	12	1	
U. S. A.	1921	36	»	8	4	2	16	»	278	»	44	103	1	
	1928	18	»	8	13	»	11	»	309	»	42	121	3	
	u. B.	»	»	8	»	»	»	»	»	»	»	3	»	
Japan	1921	12	7	»	1	2	29	»	84	19	17	23	»	
	1928	6	4	»	5	6	24	»	114	»	4	65	4	
	u. B.	»	»	6	»	»	»	»	12	»	2	12	1	
Frankrig	1921	11	»	7	2	1	5	1	70	58	26	48	1	
	1928	9	»	6	3	4	3	7	45	7	26	44	1	
	u. B.	»	»	3	2	1	»	12	19	»	»	46	1	
Italien	1921	10	»	3	»	»	10	8	52	97	3	65	»	
	1928	5	»	3	»	1	9	11	64	47	48	45	1	
	u. B.	»	»	2	»	»	4	12	3	»	»	18	»	
Spanien	1921	3	»	1	1	2	4	»	7	24	»	5	1	
	1928	2	»	1	1	5	4	1	7	22	»	16	1	
	u. B.	»	»	»	2	»	»	3	6	»	»	6	»	
Tyskland	1921	8	»	»	»	»	6	»	16	16	35	»	»	
	1928	8	»	»	»	1	7	»	17	16	35	»	»	
	u. B.	»	»	»	»	3	»	»	12	»	»	»	»	
Rusland	1921	13	»	3	»	6	1	»	98	7	30	36	»	
	1928	5	»	»	»	4	»	»	77	6	20	24	»	
	u. B.	»	»	»	»	2	»	»	»	»	»	7	»	
Sverige	1921	»	»	Panserskibe		3	13	»	15	27	43	18	»	
	1928	»	»	»		3	7	»	14	28	19	19	»	
	u. B.	»	»	»		»	»	»	2	»	4	1	1	
Finland	1921	»	»	»	»	»	»	»	»	6	7	»	»	
	1928	»	»	»	»	»	»	»	»	6	17	»	»	
	u. B.	»	»	»	»	»	»	»	»	2	»	4	»	
Polen	1921	»	»	»	»	»	»	»	»	6	»	»	»	
	1928	»	»	»	»	»	»	»	»	5	4	»	»	
	u. B.	»	»	»	»	»	»	»	2	0	»	3	»	
Norge	1921	»	»	Panserskibe		4	»	»	4	38	3	6	»	
	1928	»	»	»		4	»	»	3	29	»	7	»	
	u. B.	»	»	»		0	»	»	»	»	»	2	»	

¹⁾ Udarbejdet efter Marinealminakker m. m.

Engelsk Admiralitets Opgivelse. Færdigbyggede Skibe 1929.

	England	U. S. A.	Japan	Frankrig	Italien	Sovjet Unionen	Tyskland
Slagskibe	16	18	6	9	4	4	8
Slagkrydsere.....	4	"	4	"	"	"	"
Krydsere	52	32	34	15	14	4	8
Mineudlæggere	1	"	3	"	"	"	"
Kystpanserskibe	3	1	"	"	"	"	"
Hangarskibe	7 ¹⁾	3	5	1	1	"	"
Flotilleledere	16	"	"	7	11	"	"
Jagere	140	309 ²⁾	101	54	65	32	24 ⁵⁾
Torpedobaade	"	"	"	7	43	6	7
U-Baade	52	122	69	52	45	15	"
Sloops	31	"	"	8	23 ³⁾	4	"
Motortorpedobaade..	6	"	3	3	104	25	"
Kanonbaade-Avisos .	"	11	3	46	7	2	2
Flodkanonbaade	18	11	8	10	2	6	"
Ministrygere	33	42	10	2	44 ⁴⁾	20	32

¹⁾ Iberegnet 1 Krydsers under Ombygning til Hangarskib og 1 Hangarskib, som ikke er opført i Flaadelisten.

²⁾ Iberegnet 14 Fartøjer, udstyrede som Mineudlæggere og 25, anvendt som Vagtskibe.

³⁾ 4 af disse Fartøjer er Mineudlæggere.

⁴⁾ 6 af disse er baade Mineudlæggere og Ministrygere.

⁵⁾ Klassificeret i Tyskland som store Torpedobaade.

Skibe under Bygning 1929.

	England	U. S. A.	Japan	Frankrig	Italien	Sovjet Unionen	Tyskland
Slagskibe	"	"	"	"	"	"	1
Krydsere	9	8	7	4	4	2 ¹⁾	4
Mineudlæggere	"	"	1	1	"	"	"
Hangarskibe	1	"	"	1	"	"	"
Flotilleledere	2	"	"	12	12	"	"
Jagere	18	"	10	8	4	"	3 ²⁾
U-Baade	18	2	8	40	10	"	"
Sloops	4	"	"	2	"	"	"
Motortorpedobaade..	"	"	"	2	4	"	"
Flodkanonbaade....	1	"	2	1	"	"	"
Ministrygere	2	"	2	"	"	"	"

¹⁾ Planlagt for Revolutionen. Arbejdet gaar langsomt og er undertiden helt stoppet.

²⁾ Klassificeret i Tyskland som store Torpedobaade.

Planlagte Nybygninger.

	England	U. S. A.	Japan	Frankrig ¹⁾	Italien	Sovjet Unionen	Tyskland
Budgetaar	1929	1929	1931-1932	1928-1930	1928-1929		1925
Slagskibe	"	"	"	"	"	"	3
Krydsere	3	15	"	1	"	"	"
Mineudlæggere	"	"	1	"	"	"	"
Hangarskibe	"	1	1	"	"	"	"
Flotilleledere	1	4	"	12	"	"	"
Jagere	8	8	8	"	4	"	"
U-Baade	6	4	4	13	9	"	"
Sloops	6	"	"	4	"	"	"
Motortorpedobaade..	"	"	"	5	"	"	"

¹⁾ Paa indeværende Budget er opført Bevillinger til 1 Krydsers, 6 Flotilleledere, 6 U-Baade af 1. Klasse, 1 U-Baadsmineudlægger, 2 Sloops.